

Kultuuripärandi väärtust ühiskonnas käsitlev Euroopa Nõukogu raamkonventsioon

Faro, 27.10.2005

Preambul

Euroopa Nõukogu liikmesriigid, kes on käesolevale alla kirjutanud,

arvestades, et Euroopa Nõukogu üheks eesmärgiks on suurema ühtsuse saavutamine oma liikmete vahel, et kaitsta ja edendada nende ühiseks pärandiks olevaid ideaale ja põhimõtteid, mis on loodud austades inimõigusi, demokraatiat ja õigusriigi põhimõtet;

tunnistades vajadust asetada inimesed ja inimväärtused kultuuripärandi laiendatud ja valdkonnaülese mõiste keskmesse;

rõhutades kultuuripärandi väärtust ja potentsiaali, mida targalt kasutada jätkusuutliku arengu ja elukvaliteedi ressursina pidevalt arenevas ühiskonnas;

tunnistades, et igal inimesel on õigus tegeleda kultuuripärandiga omal vabal valikul, austades samal ajal teiste õigusi ja vabadusi, pidades silmas õigust kultuurielus vabalt osaleda, mis on sätestatud ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis (1948) ning tagatud majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelises paktis (1966);

olles veendunud vajaduses kaasata igaüht ühiskonnas kultuuripärandi määratlemise ja haldamise pidevasse protsessi;

olles veendunud kultuuripärandi-alase poliitika ja hariduslike algatuste põhimõtete mõistlikkuses, mis kohtlevad kõiki kultuuripärandeid võrdselt ja edendavad nii dialoogi kultuuride ja religioonide vahel;

viidates Euroopa Nõukogu erinevatele dokumentidele, eriti Euroopa kultuurikonventsioonile (1954), Euroopa arhitektuuripärandi kaitse konventsioonile (1985), arheoloogiapärandi kaitse Euroopa konventsioonile (1992, muudetud) ja Euroopa maastikukonventsioonile (2000);

olles veendunud üleeuroopalise koostööraamistiku loomise tähtsuses nende põhimõtete jõustamise dünaamilises protsessis;

on kokku leppinud järgmises.

I peatükk – Eesmärgid, mõisted ja põhimõtted

Artikkel 1 – Konventsiooni eesmärgid

Konventsiooniosalised nõustuvad:

- a tunnistama, et kultuuripärandiga seotud õigused sisalduvad loomupärasel õiguses osaleda ühiskonna kultuurielus, nagu on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis;
- b tunnistama individuaalset ja kollektiivset vastutust kultuuripärandi suhtes;
- c rõhutama, et kultuuripärandi säilitamise ja selle jätkusuutliku kasutamise laiemaks eesmärgiks on inimareng ja elukvaliteet;
- d astuma samme, mis on vajalikud konventsiooni sätete kohaldamiseks ja mis puudutavad:
 - kultuuripärandi rolli rahumeelse ja demokraatliku ühiskonna ülesehitamisel, jätkusuutliku arengu protsessis ja kultuurilise mitmekesisuse edendamisel;
 - suuremat pädevuste koostöötava avaliku sektori, institutsioonide ja erasektori osaliste hulgas.

Artikkel 2 – Mõisted

Konventsioonis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a *kultuuripärand* - minevikust pärinev ressursside rühm, mida inimesed määratlevad, sõltumata selle omandilisest kuuluvusest, oma pidevas muutumises olevate väärtuste, uskumuste, teadmiste ja traditsioonide peegelduse ning väljendusena. See sisaldab kõiki keskkonna aspekte, mis tulenevad inimeste ja kohtade vahelisest vastastikusest mõjust läbi aja;
- b *pärandi kogukond* - inimesed, kes väärtustavad kultuuripärandi teatud aspekte, mida nad soovivad avaliku tegevusvõrgustiku kaudu säilitada ja tulevastele põlvkondadele edasi anda.

Artikkel 3 – Euroopa ühine pärand

Konventsiooniosalised nõustuvad edendama mõistmist Euroopa ühisest pärandist, mis koosneb:

- a kõigist kultuuripärandi vormidest Euroopas, mis moodustavad koos ühiste mälestuste, mõistmise, identiteedi, ühtekuuluvuse ja loovuse allika, ja
- b ideaalidest, põhimõtetest ja väärtustest, mis tulenevad läbi progressi ja mineviku konfliktide saadud kogemustest, mis soodustavad rahumeelse ja stabiilse ühiskonna arengut ja mis on loodud, austades inimõigusi, demokraatiat ja õigusriigi põhimõtet.

Artikkel 4 – Kultuuripärandiga seotud õigused ja kohustused

Konventsiooniosalised tunnistavad, et:

- a igaühel on õigus individuaalselt või kollektiivselt kultuuripärandist kasu saada ja panustada selle rikastamise;
- b igaüks on individuaalselt või kollektiivselt kohustatud austama teiste kultuuripärandit samavõrra kui enda oma ja sellest tulenevalt ka Euroopa ühist pärandit;

- c kultuuripärandiga seotud õiguste kasutamisele võib kohaldada üksnes selliseid piiranguid, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud avalike huvide ning teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitseks.

Artikkel 5 – Kultuuripärandiga seotud seadused ja poliitika

Konventsiooniosalised on kohustatud:

- a tunnistama kultuuripärandi elementidega seotud avalikku huvi kooskõlas nende tähtsusega ühiskonnale;
- b suurendama kultuuripärandi väärtust selle määratlemise, uurimise, tõlgendamise, kaitse, säilitamise ja esitlemise kaudu;
- c tagama iga konventsiooniosalise eri kontekstis selliste õigusaktide sätete olemasolu, mis käsitlevad kultuuripärandiga seotud õiguste teostamist, nagu on määratletud artiklis 4;
- d soodustama majandus- ja sotsiaalkliimat, mis toetab osalemist kultuuripärandiga seotud tegevustes;
- e edendama kultuuripärandi kaitset jätkusuutliku arengu, kultuurilise mitmekesisuse ja kaasaegse loometegevuse üksteist täiendavate eesmärkide keskse tegurina;
- f tunnistama oma haldusala territooriumidel paikneva kultuuripärandi väärtust sõltumata selle päritolust;
- g sõnastama terviklikud strateegiad, et lihtsustada käesoleva konventsiooni rakendamist.

Artikkel 6 – Konventsiooni mõjud

Konventsiooni ühtki sätet ei tõlgendata nii, et see:

- a piirab või õõnestab inimõigusi ja põhivabadusi, mis võivad olla kaitstud rahvusvaheliste dokumentidega, iseäranis inimõiguste ülddeklaratsiooni ning inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga;
- b mõjutab soodsamaid sätteid seoses kultuuripärandi ja keskkonnaga, mis sisalduvad muudes riiklikes või rahvusvahelistes õigusaktides;
- c tekitab täitmisele pööratavaid õigusi.

II peatükk – Kultuuripärandi osatähtsus ühiskonnas ja inimarengus

Artikkel 7 – Kultuuripärand ja dialoog

Konventsiooniosalised on kohustatud ametiasutuste ja muude pädevate organite kaudu:

- a julgustama mõttevahetust kultuuripärandi esitlemise eetika ja meetodite üle ning samuti austust erinevate tõlgendusvõimaluste vastu;
- b kehtestama lepituskorra, et lahendada võrdsetel alustel olukordi, kus eri kogukonnad omistavad samale kultuuripärandile vastuolulisi väärtusi;
- c arendama teadmisi kultuuripärandist kui ressursist, mida kasutada rahumeelse kooseksisteerimise lihtsustamiseks, soodustades usaldust ja vastastikust mõistmist eesmärgiga lahendada ja hoida ära konflikte;

d integreerima need käsitlused elukestva õppe ja koolituse kõigisse aspektidesse.

Artikkel 8 – Keskkond, pärand ja elukvaliteet

Konventsiooniosalised on kohustatud rakendama kõiki kultuurikeskkonna pärandiga seotud aspekte, et:

- a rikastada majandusliku, poliitilise, ühiskondliku ja kultuurilise arengu protsesse ja maakorraldust, tehes vajaduse korral kultuuripärandi mõju hinnanguid ja rakendades leevendusstrateegiaid;
- b edendada ühtset lähenemist poliitikale, mis puudutab kultuurilist, bioloogilist, geoloogilist ja maastikulist mitmekesisust, et saavutada nende elementide vahel tasakaal;
- c tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust, soodustades arusaama jagatud vastutusest kohtade suhtes, kus inimesed elavad;
- d edendada kvaliteedi eesmärki, mis puudutab keskkonna tänapäevaseid lisasid ilma kultuuriväärtust ohustamata.

Artikkel 9 – Kultuuripärandi jätkusuutlik kasutamine

Kultuuripärandi säilitamiseks on konventsiooniosalised kohustatud:

- a edendada kultuuripärandi terviklikkuse austamist, tagades, et muudatustega seotud otsused sisaldavad asjassepuutuvate kultuuriväärtuste mõistmist;
- b määratlema ja edendada jätkusuutliku haldamise põhimõtteid ning julgustama alalhoidmist;
- c tagama, et kõik üldised tehnilised eeskirjad arvestavad kultuuripärandi säilitamise erinõuetega;
- d edendada traditsiooniliste materjalide, tehnikate ja oskuste kasutamist ning uurima nende potentsiaali tänapäevaste rakenduste tarvis;
- e edendada kõrgekvaliteedilist tööd üksikisikutele, ettevõtetele ja institutsioonidele suunatud erialaste kvalifikatsiooni- ja akrediteerimissüsteemide kaudu.

Artikkel 10 – Kultuuripärand ja majandustegevus

Selleks et kultuuripärandi potentsiaali jätkusuutliku majandusarengu tegurina täiel määral ära kasutada, on konventsiooniosalised kohustatud:

- a suurendama teadlikkust kultuuripärandi majanduslikust potentsiaalist ja seda kasutama;
- b võtma majanduspoliitika väljatöötamisel arvesse kultuuripärandi eripära ja huvisid ja
- c tagama, et see poliitika austab kultuuripärandi terviklikkust selle loomuomaseid väärtusi riivamata.

III peatükk – Jagatud vastutus kultuuripärandi eest ja avalik osalemine

Artikkel 11 – Avaliku vastutuse korraldamine kultuuripärandi eest

Kultuuripärandi haldamisel on konventsiooniosalised kohustatud:

- a edendada terviklikku ja teadlikku lähenemist ametiasutuste poolt igal tasandil ja igas sektoris;

- b töötama välja juriidilised, finants- ja kutseraamistikud, mis võimaldavad ametiasutustel, ekspertidel, omanikel, investoritel, ettevõtetel, valitsusvälistel organisatsioonidel ja kodanikuühiskonnal koos tegutseda;
- c töötama välja innovaatilisi viise ametiasutuste koostööks teiste osalistega;
- d austama ja julgustama vabatahtlikke algatusi, mis täiendavad ametiasutuste rolli;
- e julgustama kultuuripärandi säilitamisega seotud valitsusvälistel organisatsioonidel tegutsema avalikkuse huvides.

Artikkel 12 – Juurdepääs kultuuripärandile ja demokraatlik osalemine

Konventsiooniosalised on kohustatud:

- a julgustama kõiki osalema:
 - kultuuripärandi määratlemise, uurimise, tõlgendamise, kaitse, säilitamise ja esitlemise protsessis;
 - avalikes mõttevahetustes ja aruteludes seoses kultuuripärandi poolt pakutavate võimaluste ja väljakutsetega;
- b võtma arvesse iga pärandi kogukonna poolt kultuuripärandile omistatud väärtust, millega kogukond end samastab;
- c tunnistama vabatahtlike organisatsioonide rolli nii tegevuspartneritena kui ka kultuuripärandi-alase poliitika konstruktiiivsete kriitikutena;
- d astuma samme kultuuripärandile juurdepääsu parandamiseks, eriti noorte ja ebasoodsas olukorras olevate isikute hulgas, et suurendada teadlikkust selle väärtusest, vajadusest selle hoidmiseks ja säilitamiseks ning kasudest, mis võivad sellest tuleneda.

Artikkel 13 – Kultuuripärand ja teadmised

Konventsiooniosalised on kohustatud:

- a aitama kaasa kultuuripärandi kaasamise igas haridusastmes, mitte ilmtingimata iseseisva õppeainena, vaid viljaka õppeallikana teistes ainetes;
- b tugevdama seost kultuuripärandiõppe ja kutseõppe vahel;
- c edendama valdkondadevahelist uurimistööd kultuuripärandi, pärandi kogukondade, keskkonna ja nendevaheliste suhete alal;
- d edendama täiendõpet ning teadmiste ja oskuste vahetamist nii haridussüsteemi siseselt kui ka väliselt.

Artikkel 14 – Kultuuripärand ja infoühiskond

Konventsiooniosalised on kohustatud arendama digitaalse tehnoloogia kasutusvõimalusi, et suurendada juurdepääsu kultuuripärandile ja sellest tulenevale kasule järgnevalt:

- a julgustades algatusi, mis edendavad infosisu kvaliteeti ja püüavad infoühiskonnas kindlustada keelte ja kultuuride mitmekesisust;
- b toetades rahvusvaheliselt ühilduvaid standardeid kultuuripärandi uurimiseks, säilitamiseks, täiustamiseks ja kaitseks, võideldes samal ajal kultuurivarade salakaubaveoga;

- c püüdes leida lahendusi probleemidele, mis takistavad juurdepääsu kultuuripärandiga seotud teabele, eriti hariduslikel eesmärkidel, kaitstes samaaegselt intellektuaalomandiõigusi;
- d tunnistades, et kultuuripärandiga seotud digitaalse infosisu loomine ei tohiks takistada olemasoleva pärandi säilitamist.

IV peatükk – Järelevalve ja koostöö

Artikkel 15 – Konventsiooniosaliste kohustused

Konventsiooniosalised on kohustatud:

- a töötama Euroopa Nõukogu kaudu välja järelevalvesüsteemi, mis hõlmab kultuuripärandit puudutavaid seadusi, poliitikat ja tavasid ning mis on kooskõlas konventsioonis sätestatud põhimõtetega;
- b säilitama, arendama ja esitama andmeid avalikkusele kättesaadavasse infosüsteemi, mis võimaldab hinnata, kuidas iga konventsiooniosaline täidab käesoleva konventsiooni alusel võetud kohustusi.

Artikkel 16 – Järelevalvesüsteem

- a Euroopa Nõukogu statuudi artikli 17 kohaselt nimetab Ministrite Komitee asjakohase komitee või määrab olemasoleva komitee, kes teostab järelevalvet konventsiooni rakendamise üle ja võib oma tegevuse läbiviimiseks luua oma protseduurireeglid;
- b Määratud komitee ülesanneteks on:
 - töökorra kehtestamine vastavalt vajadusele;
 - artiklis 15 nimetatud ühise infosüsteemi haldamine, hoides ülevaadet vahenditest, mille abil täidetakse igat käesoleva konventsiooni alusel võetud kohustust;
 - ühe või enama konventsiooniosalise nõudmisel nõuandva arvamuse esitamine mis tahes küsimuses seoses konventsiooni tõlgendamisega, võttes arvesse kõiki Euroopa Nõukogu õigusakte;
 - ühe või enama konventsiooniosalise algatusel hinnangu andmine nende konventsiooni täitmise mis tahes aspektile;
 - konventsiooni sektoriülese kohaldamise edendamine, tehes koostööd teiste komiteedega ja osaledes teistes Euroopa Nõukogu algatustes;
 - oma tegevustest aru andmine Ministrite Komiteele.

Komitee võib oma töösse kaasata eksperte ja vaatlejaid.

Artikkel 17 – Koostöö järelmeetmetes

Konventsiooniosalised on kohustatud käesoleva konventsiooni eesmärkide ja põhimõtete järgimiseks üksteisega ja Euroopa Nõukogu kaudu koostööd tegema, eriti Euroopa ühise pärandi tunnustamise edendamiseks, järgmiselt:

- a koostööstrateegiate paikapanemisel järelevalveprotsessis tuvastatud prioriteetidega tegelemiseks;
- b mitmepoolsete ja piiriüleste tegevuste soodustamisel ning piirkondlike koostöövõrgustike väljatöötamisel nimetatud strateegiate elluviimiseks;

- c heade tavade vahetamisel, arendamisel, kodifitseerimisel ja nende levitamise tagamisel;
- d avalikkuse teavitamisel käesoleva konventsiooni eesmärkidest ja rakendamisest.

Kõik konventsiooniosalised võivad vastastikusel kokkuleppel teha rahvusvahelise koostöö lihtsustamiseks rahalisi korraldusi.

V peatükk – Lõppsätted

Artikkel 18 – Allakirjutamine ja jõustumine

- a Konventsioon on allakirjutamiseks avatud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele.
- b Konventsioon ratifitseeritakse või kiidetakse heaks. Ratifitseerimis- või heakskiitmiskiri antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.
- c Konventsioon jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele kuupäevast, mil kümme Euroopa Nõukogu liikmesriiki on eelmise löike kohaselt väljendanud oma nõusolekut olla konventsiooniga seotud.
- d Alla kirjutanud riigi suhtes, kes väljendab hiljem oma nõusolekut olla konventsiooniga seotud, jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiuleandmise kuupäevast.

Artikkel 19 – Konventsiooniga ühinemine

- a Pärast konventsiooni jõustumist võib Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee kutsuda Euroopa Ühendust ja kõiki Euroopa riike, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed, ühinema konventsiooniga enamuse otsusel, nagu on sätestatud Euroopa Nõukogu statuudi artiklis 20.d, ning nende osalisriikide ühehäälsel otsusel, kellel on õigus kohtadele Ministrite Komitees.
- b Kõikide ühinevate riikide ja Euroopa Ühenduse suhtes, kui nad konventsiooniga ühinevad, jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele ühinemiskirja Euroopa Nõukogu peasekretärile hoiuleandmise kuupäevast.

Artikkel 20 – Territoriaalne kohaldamine

- a Osalisriik võib konventsioonile alla kirjutades või ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja hoiule andes täpsustada territooriumi või territooriumid, mille suhtes konventsiooni kohaldatakse.
- b Osalisriik võib hiljem alati Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava deklaratsiooniga laiendada konventsiooni kohaldamist deklaratsioonis täpsustatud muule territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele kuupäevast, mil peasekretär on deklaratsiooni kätte saanud.
- c Kahe eelmise löike alusel tehtud deklaratsiooni võib selles nimetatud ükskõik millise territooriumi suhtes Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava teatega tagasi võtta. Tagasivõtmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuue kuu möödumisele kuupäevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.

Artikkel 21 – Denonsseerimine

- a Konventsiooniosaline võib alati konventsiooni Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava teatega denonsseerida.
- b Denonsseerimine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuue kuu möödumisele kuupäevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.

Artikkel 22 – Muudatused

- a Konventsiooniosalised ja artiklis 16 nimetatud komitee võivad teha konventsiooni muutmise ettepanekuid.
- b Muudatusettepanek esitatakse Euroopa Nõukogu peasekretärile, kes edastab selle Euroopa Nõukogu liikmesriikidele ja teistele konventsiooniosalistele ning muudele riikidele ja Euroopa Ühendusele, keda on kutsutud konventsiooniga ühinema kooskõlas artikliga 19.
- c Komitee arutab muudatusettepanekut ja esitab konventsiooniosaliste esindajate kolmeneljandikulise häälteenamusega vastuvõetud teksti vastuvõtmiseks Ministrite Komiteele. Pärast muudatusettepaneku vastuvõtmist Ministrite Komitee poolt Euroopa Nõukogu statuudi artiklis 20.d sätestatud häälteenamusega ja nende osalisriikide ühehäälsel otsusel, kellel on õigus kohtadele Ministrite Komitees, edastatakse tekst konventsiooniosalistele heakskiitmiseks.
- d Muudatused jõustuvad konventsiooniosaliste suhtes, kes on need heaks kiitnud, selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele kuupäevast, mil kümme Euroopa Nõukogu liikmesriiki on teatanud peasekretärile oma heakskiitmisest. Seejärel jõustub muudatus konventsiooniosalise suhtes, kes selle heaks kiidab, selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele kuupäevast, mil nimetatud konventsiooniosaline on peasekretärile teatanud oma heakskiitmisest.

Artikkel 23 – Teated

Euroopa Nõukogu peasekretär teeb Euroopa Nõukogu liikmesriikidele, Euroopa Ühendusele ja riikidele, kes on konventsiooniga ühinenud või keda on kutsutud konventsiooniga ühinema, teatavaks iga:

- a allakirjutamise;
- b ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja hoiuleandmise;
- c konventsiooni artiklite 18, 19 ja 20 kohase jõustumise kuupäeva;
- d konventsiooni artikli 22 kohase muudatusettepaneku ja selle jõustumise kuupäeva;
- e konventsiooniga seotud muu akti, deklaratsiooni, teate või teadaande.

Selle kinnituseks on täievolilised isikud konventsioonile alla kirjutanud.

Koostatud 27. oktoobril 2005 Faros inglise ja prantsuse keeles ühes eksemplaris; mõlemad tekstid on võrdselt autentset ja antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab kinnitatud ära kirjad kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele ning muudele riikidele ja Euroopa Ühendusele, kellele on tehtud ettepanek ühineda käesoleva konventsiooniga.